

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ОҚУ - АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІ
БАЛАЛАРДЫ ЕРТЕ ДАМУЫ ИНСТИТУТЫ**

**ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕПТЕРДІҢ (ЛИЦЕЙЛЕР МЕН
ГИМНАЗИЯЛАРДЫҢ) МЕКТЕПАЛДЫ СЫНЫПТАРЫНДА
ТӘРБИЕЛЕУ - БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІН ҰЙЫМДАСТЫРУ
БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР**

**МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ОРГАНИЗАЦИИ
ВОСПИТАТЕЛЬНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В
ПРЕДШКОЛЬНЫХ КЛАССАХ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛ
(ЛИЦЕЕВ, ГИМНАЗИЙ)**

Астана 2025

*Қазақстан Республикасы Оқу - ағарту министрлігі
Балаларды ерте дамыту институты базасында әзірленген*

Жалпы білім беретін мектептердің (лицейлер мен гимназиялардың) мектепалды сыныптарында тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар: Әдістемелік ұсынымдар. – Астана, 2025. – 36 бет.

Пікір берушілер:

Жиенбаева С.Н., п.ғ.д., профессор

Кайыргалиева Б. Т., меңгеруші

Алпысбаева Н.С., әдіскер

Әдістемелік ұсынымдар мектепке дейінгі білім берудің мынадай негізгі қағидаттарын: мектепке дейінгі және бастауыш білім беру арасындағы сабақтастықты қамтамасыз ету, баланың базалық құзыреттіліктерін дамыту (физикалық, коммуникативтік, танымдық, шығармашылық және әлеуметтік-эмоционалды), түрлі әрекеттерді, оқытудың ойын және зерттеу әдістерін қолдану, дамытушы ортаны ұйымдастыру, әр баламен жеке тәсіл, ата-аналармен және бастауыш сынып мұғалімдерімен тиімді өзара әрекетті іске асыруға бағытталған.

Аталған әдістемелік ұсынымдар жалпы білім беретін мектептердің (лицейлер мен гимназиялардың) мектепалды сыныптарының педагогтеріне арналған.

Әдістемелік ұсынымдар ҚР ОАМ Балаларды ерте дамыту институтының Ғылыми-әдістемелік кеңесінде қаралып, ұсынылған (2025 жылғы 28 қазандағы № 14 хаттама).

Балаларды ерте дамыту институты, 2025 ж.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартын іске асыруда (ҚР ОАМ 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы) жалпы білім беретін мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сыныптарында тәрбиелеу-білім беру процесін сапалы ұйымдастыру ерекше маңызға ие.

Мектепалды даярлық баланың мектепке дайындығын қалыптастыруда шешуші рөл атқарады. Бұл кезеңде тек базалық білім беріп қана қоймай, сонымен қатар, бала тұлғасының жан-жақты дамуы, оның жаңа әлеуметтік және оқу жағдайларына бейімделуі үшін жағдай жасау маңызды.

Қазақстанның білім беру саясатының заманауи талаптарына сәйкес мектепалды сыныптарда тәрбиелеу-білім беру процесі мынадай негізде құрылуы тиіс:

- түрлі балалар әрекеттерін кіріктіру;
- ойын, әрекет және зерттеу әдістеріне басымдық беру;
- әр балаға жеке тәсілді қолдану;
- эмоционалды жайлылықты қамтамасыз ету;
- отбасымен және бастауыш сынып мұғалімдерімен тығыз қарым-қатынаста болу.

Мектепалды сыныптарда жұмысты ұйымдастыру мынадай әдістемелік принциптерді ескере отырып құрылады:

Ойын тәсілі — оқыту мен дамытудың негізі

Ойын әрекеті — мектеп жасына дейінгі баланың белсенділігінің жетекші түрі. Ойын арқылы танымдық, әлеуметтік-эмоционалды, коммуникативтік және физикалық қасиеттерді дамыту міндеттері жүзеге асырылады.

Түрлі балалар әрекеттерін кіріктіру

Тәрбиелеу-білім беру процесі: ойын, коммуникативтік, танымдық-зерттеушілік, қимыл, музыкалық, бейнелеу әрекетін, өзіне-өзі қызмет көрсету және еңбекке баулуды қамтиды.

Оқытуды даралау

Педагог балалардың жас және жеке ерекшеліктерін ескереді, бақылау мен диагностика негізінде жұмыс жүргізеді.

Дамытушы ортаны ұйымдастыру

Орта қауіпсіз, көп атқарымды, балаларды белсенділік танытуға, эксперимент жасауға, шығармашылыққа және өзара әрекет етуге ынталандыратындай болуы қажет.

Бастауыш мектеппен сабақтастық:

- бастауыш сыныптармен бірлескен іс-шараларға қатысу;
- оқу тәртібінің дағдыларын қалыптастыру;
- бастауыш сынып мұғалімдеріне баланың жеке ерекшеліктері туралы ақпарат беру арқылы қамтамасыз етіледі.

Ата-аналармен өзара ынтымақтастық

Отбасын тәрбиелеу-білім беру процесіне тартуға және баланы тәрбиелеу мен дамытудың бірыңғай тәсілін қалыптастыруға бағытталған кездесулер, консультациялар, ашық есік күндерін ұйымдастыру.

Әдістемелік ұсынымдар жалпы білім беретін мектептердің (лицейлер мен гимназиялардың) мектепалды сыныптарының педагогтеріне тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру бойынша әдістемелік көмек көрсету мақсатында әзірленді.

Аталған әдістемелік ұсынымдар педагогтерге:

- Стандарт талаптарын ескере отырып, тәрбиелеу-білім беру процесін жоспарлау және ұйымдастыруға;

- мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың заманауи әдістері мен технологияларын қолдануға;

- балалардың мектепте оқуға сәтті бейімделуіне ықпал етуге;

- ата-аналармен және бастауыш буын педагогтерімен нәтижелі өзара ынтымақтастық орнатуға көмектеседі.

МЕКТЕПТЕРДІҢ (ЛИЦЕЙЛЕР МЕН ГИМНАЗИЯЛАРДЫҢ) МЕКТЕПАЛДЫ СЫНЫПТАРЫ ҚЫЗМЕТІНІҢ ТӘРТІБІ

«Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес балаларды мектепалды даярлау бес жастан бастап отбасында, мектепке дейінгі ұйымдарда, жалпы білім беретін мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сыныптарында жүзеге асырылады[1].

Мектепке дейінгі ұйымдар қызметінің үлгілік қағидаларына сәйкес мектептердің, (лицейлер мен гимназиялардың) мектепалды сыныптарында тәрбиелеу-білім беру процесі 1 қыркүйек пен 31 мамыр аралығында (Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік бағдарламасы мазмұнын меңгеру кезеңі) жүзеге асырылады.

Оқу жылы бойы мектептің (лицейдің, гимназияның) ішкі тәртіп ережелеріне сәйкес каникулдар белгіленеді.

Мектепалды даярлық бағдарламасын өткен тәрбиеленушілерді мектепалды сыныптардан шығару жыл сайын 31 мамырда жүзеге асырылады [5].

Тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру

Мектептердің (лицейлер мен гимназиялардың) мектепалды сыныптарында тәрбиелеу-білім беру процесі:

1) Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына (бұдан әрі-Стандарт), ол мыналарды:

- мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мазмұнына;
- тәрбиеленушілердің оқу жүктемесінің ең жоғары көлеміне;
- тәрбие мен оқыту мерзіміне қойылатын талаптарды анықтайды [2];

2) Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу жоспарына (бұдан әрі-Үлгілік жоспар)

Үлгілік жоспар бастауыш білім беру мазмұнымен сабақтастықты қамтамасыз ететін ұйымдастырылған іс-әрекеттің мынадай түрлерін қамтиды: коммуникативтік («Тіл дамыту», «Көркем әдебиет», «Қазақ тілі»), коммуникативтік және танымдық («Сауат ашу негіздірі»), танымдық және зерттеу («Математика негіздері», «Қоршаған әлеммен таныстыру»), шығармашылық («Сурет салу», «Музыка», «Жапсыру»).

Үлгілік жоспарға сәйкес мектептердің мектепалды сыныптарында аптасына ұйымдастырылған іс-әрекеттің саны - 20 сағатты (күніне 4-5), ұзақтығы - 20-25 минутты құрайды [3].

3) Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасына (бұдан әрі-Үлгілік бағдарлама) сәйкес іске асырады.

Үлгілік бағдарламаның мазмұнында:

- тәрбиелеу-білім беру процесінің міндеттерін іске асыру;
- ұйымдастырылған іс-әрекеттің мазмұны;
- әрекет түрлерін тиімді кіріктіру;

-тәрбие мен оқытудың сабақтастық, үздіксіздік қағидаттарын қамтамасыз ету;

-балалардың бағдарлама мазмұнын меңгеруінің күтілетін нәтижесі қарастырылады [4].

МЕКТЕПТЕРДІҢ (ЛИЦЕЙЛЕР МЕН ГИМНАЗИЯЛАРДЫҢ) МЕКТЕПАЛДЫ СЫНЫПТАРЫ ПЕДАГОГІНІҢ РӨЛІ

Мектепалды сынып педагогі балалардың оқуға деген ынтасын, мектепке оң көзқарасын және өмірдің жаңа кезеңіне өтуге дайындығын қалыптастыруда шешуші рөл атқарады.

Педагогтің міндеті — тек оқыту ғана емес, сонымен қатар психологиялық жайлылық жағдайында әр баланың дамуын қолдай отырып, жеке тұлғаның қалыптасу процесінде қолдау көрсету. Балаларға жылы қабак таныту, барлық балаға мейірімді және кешірімді болу, олардың қызығушылықтары мен қажеттіліктеріне құрметпен қарауды, жетістіктеріне қуана білуді, бастамашылдығына қолдау көрсетуді, оларға сенім артуды, әр бала өзін қауіпсіз сезінуі үшін, мұнда оны жақсы көретініне, оған қамқорлық жасайтынына сенімді болуды, баланың жеке басына құрмет көрсетуді және басқаларды білдіреді. Балалардың ұлтына, әлеуметтік статусына, психофизиологиялық және басқа да ерекшеліктеріне қарамастан барлығына бірдей көңіл бөлу және әділ болу. Сапалы маңызды өзара іс-қимыл - педагогтің әр баламен жеке қарым-қатынасы, баланың іс-әрекетіне және оның пікіріне шынайы қызығушылықпен қарау, тындау, қолдау көрсету, балаға жылы қарым-қатынас көрсету болып табылады.

Дамытушы ортаны ұйымдастырушы

Мектепалды сынып педагогі баланың жан-жақты дамуына, оның дербестігін, танымдық белсенділігін және оқуға оң ынтасын қалыптастыруға ықпал ететін дамытушы орта ұйымдастыруда маңызды рөл атқарады. Мұндай орта тек қауіпсіз және көп атқарымды ғана емес, сонымен қатар балалардың бастамасы мен шығармашылығын қолдау үшін онда әртүрлі материалдардың болуы қажет.

1. Көп атқарымды және қауіпсіз орта ұйымдастыру

Үлгілік бағдарламада ұсынылған міндеттерді, 5 жастағы балалардың жас және психологиялық ерекшеліктерін ескере отырып, кеңістікті орталықтарға бөлуді жүзеге асырады:

ұйымдастырылған іс-әрекетті өткізуге арналған орталық (үстелдер, орындықтар, тақта/панель),

ойындар мен рөлдік әрекетке арналған орталық,

демалыс немесе балалардың оңаша ойнауына арналған орын,

эксперимент жүргізуге арналған орталық.

Ортаның:

физикалық тұрғыдан қауіпсіз (жиһаздар мен үстелдердің үшкір бұрыштарының болмауы, жиһаздардың берік орналасуы, санитарлық нормаларды сақтау),

психологиялық жайлы (жарық, жайлы бұрыштар, жағымды түстер),

балалардың өздері қолдануы үшін қол жетімді болуын қадағалау қажет.

2. Дамытушы материалдармен қызығушылық орталықтарын қамтамасыз ету

Балалардың жастарына және қызығушылықтарына сәйкес көрнекі, сенсорлық, дидактикалық және ойын материалдарын таңдау.

Қызығушылық орталықтарын (бұрыштарын) жабдықтайды, олар мыналарды қамтуы мүмкін:

Кітап бұрышы — кітаптар;

Шығармашылық орталығы — бояулар, ермексаз, түрлі-түсті қағаздар, табиғи материалдар және басқалар;

Табиғат пен ғылым бұрышы — өсімдіктер, тастар, құм коллекциялары, макеттер және басқалар;

Сюжетті-рөлдік ойындар орталығы — қуыршақ театры, костюмдер, шағын дүкен, аурухана және басқалар.

Жыл мезгіліне, таңдалған тақырыптарға, балалардың қызығушылықтарына сәйкес бұрыштар мен орталықтардың мазмұнын жаңарту.

3. Белсенді өзара әрекет ету және қарым-қатынас үшін жағдай жасау

Ортаны балалар арасындағы қарым-қатынасты ынталандыратындай етіп ұйымдастыру: бірлескен ойындар, ұжымдық жобалар, қарапайым зерттеу әрекеті.

Тәрбиеленушілерге әрекетті, ойындағы серіктестерін, материалдарды еркін таңдауына жағдай жасау, бұл бастамашылық таныту мен дербестікті дамытады.

Балаларға әлеуметтік рөлдерді ойнауы, алған білімдері мен қалыптасқан дағдыларын кез келген жағдайларда қолдануы үшін еркін ойындарға уақыт беру.

Диалог, сюжетті-рөлдік ойындар, сезімдер мен мінез-құлықты талқылау арқылы эмоционалды интеллекттің дамуына ықпал ету.

4. АКТ және цифрлық құралдарды кіріктіру

Техникалық жағдайлар болғанда:

- танымдық ойындар мен тапсырмаларға арналған интерактивті тақта/панельді;

- сөйлеу мен естуді дамытуға арналған аудиожазбаларды,

- мультфильмдер, сандық презентациялар, қарапайым оқыту қосымшаларын қолдануға болады.

Цифрлық құралдарды қолдану уақытпен шектелуі, экран жүктемесінің жас ерекшелік нормасын ескере отырып, білім беру нәтижесіне нақты бағытталуы керек екенін есте ұстаған абзал.

5. Шығармашылықты қолдау

Балаларға шығармашылық үшін материалдар мен тақырыптарды таңдау еркіндігін беру.

Жұмыстың «дұрыс» орындалғанын бағаламай, оның өзіндік ерекшелігін, баланың бастамасын, қиялын ынталандыру.

Балалар жұмыстарының шағын көрмелерін ұйымдастыру, бұл олардың сәттілікті, сенімділікті және өзінің маңызды екенін сезіне білуін қалыптастыруға ықпал етеді.

6. Органың икемділігі мен ұтқырлығы

Ортадағы материалдарды:

- тақырыпты өзгертуге;
- балалардың дайындық деңгейіне;
- қызығушылықтары мен қажеттіліктеріне;
- жыл мезгілдеріне, күнтізбелік мерекелер мен оқиғаларға сәйкес жиі өзгерту және жаңарту.

Әрекет түрлеріне бейімдеуге болатын мобильді модульдер мен конструкцияларды қолдану.

Педагогтің дамытушы ортаны ұйымдастырудағы рөлі — баланың тәрбиелеу-білім беру процесінің белсенді қатысушысы ретінде дамуына, зерттеуіне, жасап көруіне, қателесуіне, қорытынды жасау және физикалық, зияткерлік, әлеуметтік - эмоционалды тұрғыдан жетілуіне жағдайлар жасау болып табылады. Педагог сауатты ұйымдастырған орта отбасынан және тәрбиешіден кейін үшінші педагог бола алады.

Мектепалды білім берудегі жеке тәсіл

Жеке тәсіл принципі — мектепалды жастағы балалармен жұмыс жүргізудің негізі болып табылады. Әрбір бала өзінің мінез-құлқы, даму қарқыны, дайындық деңгейі, қызығушылықтары және айналасындағылармен қарым-қатынас жасауы бойынша ерекшеленеді. Педагог әр баланың әлеуетін ашуға жағдай жасау үшін тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыруда осы ерекшеліктердің барлығын ескеруі қажет.

1. Балалардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеру

Педагог жас ерекшелігі бір балалардың сөйлеу, ойлау, қимыл, әлеуметтік дағдылары мен эмоционалды реакцияларының даму деңгейі бойынша ерекшеленуі мүмкін екенін білуі керек.

Осыған сәйкес педагог:

- ақпаратты меңгеру қарқынын (жылдам, орташа, баяу),
- темперамент типін (сангвиник, холерик, флегматик, меланхолик),
- жаңа жағдайға, бейтаныс тапсырмаларға, әлеуметтік жағдайларға жауап беру тәсілдерін,
- сөйлеу ерекшеліктерін (тілі дамыған/сөйлеуінде кешеуілдеуі бар, екі тілде сөйлеу, логопедиялық проблемалар) ескереді.

Мысалы, флегматик балаға тапсырманы орындау үшін көбірек уақыт қажет болуы мүмкін, ал темпераменті холерик балаға топпен жұмыс істеуді және ережелерді сақтауға үйрету маңызды.

2. Диагностика және бақылау

Педагог күнделікті әрекет процесінде жиі бейресми диагностика жүргізеді:

- баланың мінез-құлқын, қызығушылықтарын бақылайды;
- баланың жетістіктері мен қиындықтарын тіркейді;

- педагогикалық бақылауларды, ойын түрлерін қолданады.

Осы мәліметтердің барлығын педагог:

- лайықты тапсырмаларды таңдау;

- топтық жұмыста рөлдерді бөлу;

- түзету немесе дамыту шараларын жоспарлау үшін қолданады.

3. Тапсырмалар мен жұмыс түрлерін саралау

Жоғарыда көрсетілген барлық мәліметтерді ескере отырып, педагог күрделілігі әртүрлі тапсырмаларды ұсынады:

- көрнекі, дыбыстық, қимылды — баланың қабылдау ерекшелігіне байланысты;

- жеке, жұппен және топтық жұмыс түрлері — әлеуметтену деңгейіне байланысты.

Икемді тәсілді қолданады:

- кейбір балаларға дамытуға сәйкес қосымша тапсырмалар береді;

- басқа балаларға — негізгі тапсырмаларды орындау кезінде көмек пен қолдау көрсетеді.

Мысалы, егер бала 10-ға дейін санауды меңгермесе, оған көрнекілікпен әрекет етуге тапсырма беріледі, ал басқаларына көп/аз ұғымдарын меңгеруге арналған есептерді шешу тапсырылады.

4. Эмоционалды әл-ауқатты қолдау

Баланың мінез-құлқының себебі ішкі жайсыздықтан, мазасыздықтан немесе сәтсіздіктен қорқуынан болуы мүмкін екенін түсіну.

Бұл жағдайда педагог:

- шыдамдылық танытуы,

- баланың жеке басын құрметтеуі,

- баланың мінез-құлқындағы өзгерістерге назар аударуы қажет.

Балаларды бір-бірімен салыстыруға болмайды, баланың ілгері жылжуына көңіл бөлу қажет.

5. Сенімді қарым-қатынас қалыптастыру

Әрбір тәрбиеленушімен сенім мен оны қабылдау негізінде жеке қарым-қатынас орнатады.

Жанашырлық таныту — баланың сезімдерін байқайды және түсінеді, оның пікірі мен эмоционалды күйзелісіне көңіл бөледі.

Бала үшін ересек:

- қиындықта қолдау көрсететін,

- талпынысы үшін мақтайтын,

- қатесі үшін жазаламай, керісінше оны түзетуге көмектесетін тұлға болуы тиіс.

Мұндай қарым-қатынас өзіне деген сенімділікті, оқуға және басқа адамдарға оң көзқарасты қалыптастырудың негізі болып табылады.

6. Ата-аналармен және мамандармен өзара ынтымақтастық

Педагогке ата-аналармен олардың бақылауларымен алмасуға, балалардың мінез-құлқы мен қиындықтарды еңсеру тәсілдерін талқылауға, ұсыныстар беруге болады.

Қажет болған жағдайда — қолдау көрсететін мамандармен (логопед, психолог, дефектолог) өзара әрекет ету, бейімделу бағдарламаларын жасауға қатысу.

3. Ойын, әрекет ету және зерттеу әдістерін қолдану

Мектепалды сыныпта тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастырудың жетекші принциптерінің бірі — 5 жастағы балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес оқытудың белсенді әрекет түрлеріне көңіл бөлу. Бұл жаста жетекші әрекет — ойын болып табылады, бірақ балаларды бастауыш мектепке дайындай отырып, оқу, зерттеу және шығармашылық әрекет элементтерін қалыптастыру маңызды.

1. Педагог баланың әрекеттегі серіктесі және әрекетке қатысушы

Педагог авторитарлық тәлімгердің рөлінен алшақтайды:

- әрекетті баламен бірге ұйымдастырушы,
- баланың ойындағы серіктесі,
- фасилитатор және балаларды белсендікке шабыттандырушы.

Ынтымақтастық пен бірлесіп шешім іздеу негізінде балалармен өзара қарым-қатынасты қалыптастырады, тапсырма береді, бірақ бастама танытуды шектемейді.

Мысалы, «Дүкен» сюжетті-рөлдік ойынында педагог процесті тікелей басқармайды, бірақ балаларды келісуге, санауға, сөздік қорды қолдануға, қиялдауға ынталандыра отырып, сатып алушы немесе сатушы ретінде қатысады.

2. Ойын әдістерін білім беру процесіне кіріктіру

Мектепке дейінгі білім берудің міндеттері мен мазмұнына сәйкес ойын түрлерін қолдану:

- дидактикалық (зейінді, есте сақтауды, ойлауды дамытады),
- сюжетті-рөлдік (сөйлеу, қиял, коммуникативтік дағдыларды дамытады),
- қимылды (физикалық дамуға, шаршағанды басуға ықпал етеді),
- ережелері бар ойындар (жалпы шарттарға бағынуға үйретеді, өзін-өзі бақылауды дамытады).

Оқытудың ойын технологияларын қолдану:

- «ойын арқылы оқыту»,
- ойын тапсырмалары, викториналар, «саяхат», «экспедициялар»,
- интерактивті панельдегі интерактивті жаттығулар (АКТ болған жағдайда).

3. Зерттеу арқылы танымдық белсенділікті қалыптастыру

Балаларды жауаптарды өзбетінше іздестіруге, эксперимент жасауға ынталандыру:

- табиғат объектілерін (өсімдіктер, ауа-райы, жәндіктер) бақылауды ұсыну,
- қарапайым тәжірибелер жүргізу (сумен, жарықпен, көлеңкемен, дыбыспен),

- шағын зерттеулер мен жобаларды ұйымдастыру: «Бидай қалай өседі?», «Нан неден жасалады?», «Неге жаңбыр жауады?» және т. б.

Ғылыми ойлау мен логиканың негіздерін қалыптастырады: салыстыруға, талдауға, қорытынды жасауға ынталандырады.

«Құм және су» жобасын жүргізуде балалар осы заттардың қасиеттерін өзбетінше зерттейді, қорытынды жасайды, бақылауларды суреттер немесе сызбалар түрінде тіркейді.

4. Әрекет ету тәсілін қолдану

Практикалық әрекет арқылы оқытуды ұйымдастыру:

- мүсіндеу, жапсыру, құрастыру,
- топтық тапсырмалар,
- «шағын зертхана» жұмысына қатысу.

Әрекет ету тәсілі:

қабылдауды белсенді етуге (визуалды, тактильді, есту),

дербес әрекет ету және өзін-өзі ұйымдастыру дағдыларын қалыптастыруға ықпал етеді.

Мысалы, геометриялық фигураларды зерттеу кезінде балалар оларды тек қана атамайды, сонымен қатар оларды таяқшалардан құрастырады, қағаздан қияды, композициялар құрастырады.

5. Ойын арқылы оқыту — ынтаны қалыптастырудың негізі

Осы жаста ойын танымның табиғи тәсілі ретінде әрекет етеді, сондықтан ойын арқылы:

бала абстрактілі ұғымдарды (геометриялық пішіндер) оңай меңгереді, мәжбүрлеусіз оқуға деген қызығушылығы қалыптасады, ұжымда жұмыс істеуді, ережелерді сақтауды және бастаған ісін соңына дейін жеткізуді үйренеді.

Педагог жағымды эмоционалды жағдай жасайды, онда бала қуанышты және нәтижеге жетуден қанағаттануды сезінеді.

6. Шығармашылық белсенділік үшін жағдай жасау

Әртүрлі шешімдер мүмкін болатын аяқталмаған тапсырмаларды ұсынады.

Қиял мен шығармашылықты ынталандырады:

- ертегілер құрастыру,
- сурет бойынша әңгімелеп беру,
- еркін тақырыпта қолөнер бұйымдарын жасау және сурет салу.

«Менің болашақ қалам» жобасында балалар конструкторларды, қағазды, ермексазды қолданады, көше атауларын ойлап табады, қаланың «карталарын» құрастырады, балалар танымдық және шығармашылық қабілеттерін көрсетеді.

Ойын, әрекет ету және зерттеу әдістері — материалды жеткізудің бір түрі ғана емес, мектепалды жастағы балаларда ойлау, сөйлеу, қиял және әлеуметтік дағдыларды дамытудың негізгі тәсілі. Осы әдістерді меңгерген педагог тәрбиелеу-білім беру процесін қызықты етеді, ал таным — балалардың қалауын мағыналы ету процесі болып табылады. Ойын арқылы балалар өмір

сүруді, өзара әрекет етуді және ойлауды үйренеді — бұл олардың мектепте оқуға сәтті бейімделуінің кепілі.

4. Бала, ата-ана және бастауыш мектеп арасындағы ынтымақтастық

Баланың мектепке дейінгі білім беруден мектепте оқуға көшуі — маңызды және көбінесе бала үшін күйзеліс кезеңі болып табылады. Мектепалды сынып педагогі тәрбиелеу-білім беру процесінің барлық қатысушылары: бала, оның отбасы және бастауыш сынып мұғалімдері арасындағы сабақтастықты қамтамасыз етуде басты рөл атқарады. Педагог мектепке дейінгі және мектептегі кезеңдер арасындағы медиатор, үйлестіруші және бағыттаушы ретінде әрекет етеді, ол барлық тараптарға осы өтпелі кезеңнен жеңіл және тиімді өтуге көмектеседі.

1. Баланың жетістіктері мен қиындықтары туралы ата-аналарды хабарлар ету

Баланы үнемі бақылайды және ата-анасымен:

- оның мектепке дайындық деңгейі (зияткерлік, сөйлеу, эмоционалды, мінез-құлық),
- қалыптасқан дағдылары мен қиындықтары,
- басқа балалармен әлеуметтік қарым-қатынасы туралы шынайы ақпаратпен бөліседі.

Ұйымдастырады:

- жеке консультациялар,
- ата-аналар жиналысы (практикалық ұсыныстар беру),
- ата-аналардың қатысуымен іс-шаралар.

Практикалық кеңестер береді:

- сөйлеуді, зейінді, ұсақ моториканы дамыту,
- үйде мектепке дайындалу үшін жағдай жасау,
- баланы күн тәртібіне дағдыландыру, өзіне сенімділігін, дербестікті қалыптастыру бойынша.

Мақсаты — ата-аналарды ақпараттандыру ғана емес, сонымен қатар белсенді ынтымақтастыққа тарту, баланың дайындық деңгейі мен үйде қолдау тәсілдері туралы түсінік қалыптастыру.

2. Бастауыш сынып мұғалімдерімен ынтымақтастық

Бастауыш сынып педагогтерімен қарым-қатынас орнатады:

- бірлескен педагогикалық кеңестер, кездесулер, консультациялар өткізеді,
- болашақ бірінші сынып оқушыларын мұғаліммен және мектептегі жағдаймен таныстыру үшін «Ашық есік күндерін» ұйымдастырады,
- ҰББДҚ АЖ-де Баланың жеке даму картасын толтырады.

Бастауыш сынып мұғалімдеріне:

- болашақ бірінші сынып оқушыларының белгілі бір ерекшеліктерін түсінуге,

- әртүрлі деңгейде дайындығы мен тәжірибесі бар балаларды қабылдауға көмектеседі.

Бұл әсіресе инклюзия немесе әртүрлі деңгейдегі дайындық жағдайында 1-сыныпта балаларға бейімделу тәсілі қажет болған кезде өте маңызды.

3. Баланы мектеп өміріне дайындау

Түсініктер мен дағдыларды ғана емес, сонымен қатар:

- оқуға деген ынтаны — жаңаға қызығушылықты, оқуға деген ұмтылысты,

- тыңдау және есту, нұсқауларға сәйкес жұмыс істеу, ережелерді сақтау қабілетін,

- жаңа ортаға бейімделу, тәртіпке және талаптарға психологиялық тұрғыдан дағдыларды қалыптастыру.

Балалармен өткізеді:

- эмоцияларын басқаруға, зейін мен есте сақтауды дамытуға арналған ойындар мен жаттығулар,

- мектепке экскурсия, мұғалімдермен кездесулер, мектептегі мерекелерге бару.

Балаларда мектепте — қызықты, маңызды және мектептен қорықпау керек деген түсінік қалыптастырады.

4. «Балабақша – мектеп – отбасы» бірыңғай білім беру кеңістігін құру

Бала дамуының бірыңғай векторын қалыптастыруға көмектеседі, онда:

- ата-аналар мен педагогтер бір-бірін толықтырады, бірін-бірі қайталамайды немесе бір-біріне қарсы келмейді,

- мектепте мектепке дейінгі жаста берілген білім әрі қарай жалғасын табады.

Ата-аналардың мектепке оң көзқарасын қолдайды, оларда бала мәртебесінің өзгеруіне дайындықты қалыптастырады («мектеп жасына дейінгі баладан» «мектеп оқушысына»), осы кезеңде олардың балаға тірек болуына көмектеседі.

МЕКТЕПАЛДЫ СЫНЫП ТӘРБИЕЛЕНУШІЛЕРІ ҮШІН ДАМУШЫ ОРТА ҰЙЫМДАСТЫРУ

Мектепалды сынып тәрбиеленушілері үшін қауіпсіз және жайлы ортаны мектеп, ал дамытушы ортаны – педагог қамтамасыз етеді.

Мектеп жасына дейінгі балалардың толыққанды дамуы баланың физикалық, психологиялық, әлеуметтік, эмоционалдық денсаулығы мен қауіпсіздігі болып табылады, олар қимыл белсенділігіне жағдайлар жасау, оң қарым-қатынас орнату және дамытушы орта ұйымдастыру арқылы қамтамасыз етіледі.

Ол үшін дамытушы орта ұйымдастыру қажет. Дамытушы орта – заттар мен ойыншықтарға еркін қолжетімділікті және немен айналысатынын өз бетінше таңдауын, күні бойы өз идеяларын іске асыру мүмкіндігін қамтамасыз ететін, балалардың бастамасын қолдау үшін жоспарланған әртүрлі

материалдары бар орта. Мұндай орта дербестіктің қалыптасуына оң әсер етеді, бастаманы және тануға деген қызығушылықты ынталандырады.

Дамытушы орта балаға қолжетімді ойын және дамытушы материалдардың алуан түрлілігі арқылы қызығушылықтары мен жеке мүмкіндіктеріне сәйкес әрекетті еркін таңдау мүмкіндігін береді. Сонымен қатар, баланың әрекеті бастапқыда нәтижеге бағытталып құрылады: ол саналы түрде алдына мақсат қояды және оған қол жеткізуге тырысады, бұл ішкі мотивацияға ықпал етеді.

Дұрыс ұйымдастырылған дамытушы орта балалар арасындағы сондай-ақ, балалар мен ересектер арасындағы қарым-қатынас пен бірлескен әрекет үшін жағдай жасайды, баланың әлеуметтік және эмоционалды дамуын қолдайды.

Дамытушы ортаны ұйымдастыруға қойылатын жалпы талаптар:

- қауіпсіз (заттардың қауіпсіздігі мен жиһаздардың орнықты орналасуы);
- мазмұнды (заттар мен ойыншықтар, кітаптар, материалдар, құралдардың балалардың жасына және Үлгілік бағдарлама мазмұнына сәйкес болуы);
- бай болуы (барлық тәрбиеленушілердің ойын, шығармашылық, зерттеу, танымдық әрекеттері мен қимыл белсенділігін соның ішінде ірі және ұсақ моториканы дамытуға, қимылды ойындар мен жарыстарды ұйымдастыруға, балаларға қолжетімді материалдардың болуы);
- көп атқарымды (балалар жиһаздарын, жұмсақ модулдерді, театрландырылған қойылымдарға арналған шымылдық және басқаларды түрліше қолдану мүмкіндігі, сыныпта балалардың түрлі әрекеттерінде қолдануға болатын табиғи материалдардың, ойындарда қолданатын алмастырушы заттардың болуы);
- өзгермелі (балалардың қызығушылықтары мен мүмкіндіктеріне және тәрбиелеу-білім беру процесінің мазмұнына сәйкес ортаны өзгерту мүмкіндігі).

Дамытушы орта:

- Үлгілік бағдарламаны іске асыруды қамтамасыз етуі;
- балалардың жастарына сәйкес болуы;
- тәрбиеленушілер, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар үшін қол жетімді болуы;
- балалардың эмоционалды жай-күйі мен тұлғасын дамытуға жағдайлар жасауды;
- түрлі материалдарға бай, сондай-ақ ересек пен баланың бірге әрекет етуіне және баланың өздігінен әрекет етуіне ыңғайлы болуы тиіс.

Жиһаз бен жабдықтар баланың бойына және жасына сәйкес келуі, қауіпсіз, тартымды және балаларды дамытатындай болуы керек.

Сыныпта орналастырылған материалдар балалар үшін қызықты және пайдалы, олардың жастарына сәйкес болуы, сондай-ақ балаларға белгілі ақпарат беретіндей, яғни Үлгілік бағдарламаның мазмұнына сәйкес болуы тиіс. Сыныпты безендіруде балалардың жұмыстарын қолдану ұсынылады. Бұл

балалардың өзінің жетістіктеріне талдау жасауына және олардың ойлауы мен танымдық қызығушылықтарын дамытуға ықпал етеді.

Сыныпта орналастырылған материалдар балаларға анық көрінуі керек, материалдардың ірі элементтері жоғары орналастырылса, онда балалар оны оңай көре алатындай болуы тиіс. Балалар бөлшектерін қарауы үшін көп бөлшектері бар, өлшемі кіші материалдарды (фотосуреттер, суреттер, сызбалар және т.б.) төмен орналастыру қажет.

ТӘРБИЕЛЕНУШІЛЕРДІҢ АТА-АНАЛАРЫМЕН (ЗАҢДЫ ӨКІЛДЕРІМЕН) ЖҰМЫС

Мектепалды сыныптары бар білім беру ұйымы баланың өмірі мен дамуына ықпал ететін барлық факторларды ескеруі тиіс. Демек, баламен жұмысты ата-аналармен (заңды өкілдермен), ортамен өзара ынтымақтастықта құру аса маңызды. Ол үшін барлық ерекшеліктерді: әлеуметтік жағдайды, отбасы тарихын, отбасының мәдени ерекшеліктері мен салт - дәстүрлерін, баланың мінез-құлқы мен ерекшеліктерін ескеру қажет. Ата-аналармен үнемі қарым-қатынаста болу және оларды тәрбиелеу-білім беру процесіне тарту тек педагогтің ғана емес, мектептің де басты міндеттерінің бірі болуы тиіс. Осыған байланысты ата-аналар мен мектепалды сынып педагогінің арнайы байланыс аймағын құру абзал. Білім беру ұйымының алдына қойылған міндеттер тәрбиелеу-білім беру процесінің нәтижелі болуы үшін ата-аналардың жауапкершілігін арттыруды көздейді. Балаларды дамыту, тәрбиелеу және оқыту процесіне ата-аналарды тарту мәселесі мынадай бағыттарда шешіледі:

- 1) ата-аналардың педагогикалық мәдениетін арттыру;
- 2) ата-аналарды мектепалды сыныптың қызметіне тарту.

Балаларды тәрбиелеу мен оқыту үшін жауапкершілікті іске асыруда ата-аналарға көмек көрсету жолымен оларды тәрбиелеу-білім беру процесіне белсенді қатысушылар ретінде тарту. Аталған мақсатқа қол жеткізу үшін:

- 1) әр тәрбиеленушінің отбасымен әріптестік қарым-қатынас орнату;
- 2) балаларды дамыту мен тәрбиелеу үшін отбасы мен мектептің күш-жігерін біріктіру;
- 3) өзара түсіністік атмосферасын құру, мүдделердің ортақтығын, мектепалды сынып тәрбиеленушілері мен педагогтері, ата-аналар арасында қарым-қатынасқа деген оң көзқарас пен тілектестікті қолдау;
- 4) балалардың ата-аналарымен және заңды өкілдерімен сындарлы ынтымақтастықта қарым-қатынас орнату үшін педагогтерді даярлау.

Ата-аналармен жұмыста ата-аналар жиналыстарының жаңа форматтарын пайдалану ұсынылады, олар тренингтер, семинарлар, «ашық есік күндері», ата-аналардың қатысуымен педагогикалық кеңес, ата-аналар конференциясы, ата-аналармен бейресми байланыс орнатуға, олардың назарын тәрбиелеу-білім беру процесіне аударуға бағытталған дәстүрлі емес қарым-қатынас нысандары түрінде өтуге тиіс, ата-аналар өз баласын жақсы білуі керек, оны басқа, өзі үшін таныс емес жағынан көруі тиіс, педагогтермен

өзара қарым-қатынаста болуы қажет. Сонымен қатар, жеке және топтық консультациялар, ата-аналар жиналыстарын, проблема бойынша пікірталастар, «ауызша журналдар», педагогикалық қонақ бөлмелерін, сұрақ-жауап кештерін, «ток-шоу» өткізу, ұйымдастырылған іс-әрекеттердің бейнежазбаларын қарау, содан кейін талқылау және басқалары ұсынылады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Мектептердің (лицейлер мен гимназиялардың) мектепалды сыныптарында тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру педагогтерден тек кәсіби білім мен әдістемелік дайындықты ғана емес, сондай-ақ 5 жастағы балалардың жас және жеке ерекшеліктерін білуді және түсінуді талап етеді. Осы кезеңде тиімді қолдау баланың мектептегі оқу жағдайына сәтті бейімделуін қамтамасыз етуде негізгі рөл атқарады.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартында берілген заманауи тәсілдер түрлі балалар әрекетін кіріктіру қажеттілігін, ойын, әрекет және зерттеу әдістерінің басымдығын, сондай-ақ баланың эмоционалды жайлылығы мен ынтасын қамтамасыз ететін дамытушы орта ұйымдастыруды қарастырады.

Балаларда:

- негізгі құзыреттіліктерді қалыптастыру: физикалық, коммуникативтік, танымдық, шығармашылық және әлеуметтік-эмоционалды;
- бастауыш мектеппен сабақтастық қағидаттарын іске асыруға;
- ата-аналармен және бастауыш сынып мұғалімдерімен өзара ынтымақтастыққа;
- балалардың дербес және бірлескен әрекеттерін қолдауға көңіл бөлу керек.

Педагог тек тәлімгер ғана емес, сынып пен әр баланың қажеттіліктеріне жауап бере алатын серіктес, ұйымдастырушы, бақылаушы және медиатор болуы тиіс.

Осылайша, мектепалды сыныптардағы әдістемелік сауатты ұйымдастырылған тәрбиелеу-білім беру процесі баланың оқуға ынтасын, мектепке оң көзқарасын және өз күшіне деген сенімін қалыптастыруға негіз болады. Бұл процесте педагог мектепке дейінгі балалық шақтан мектеп өміріне көшу кезеңінде баланың тәлімгері, серіктесі және нұсқаушысы ретінде негізгі рөл атқарады.

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңы
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты (ҚР ОАМ 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы)
3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу жоспары (ҚР БҒМ 2012 жылғы 20 желтоқсандағы №557 бұйрығы);
4. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы (ҚР БҒМ 2016 жылғы 12 тамыздағы №499 бұйрығы);
5. Мектепке дейінгі ұйымдар қызметінің үлгілік қағидалары (ҚР ОАМ 2022 жылғы 31 тамыздағы №385 бұйрығы)
6. 2025-2026 оқу жылында Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі ұйымдары мен мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сыныптарында тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру туралы әдістемелік нұсқау хат <https://irrd.kz/sites/irrd.kz/uploads/docs/2025/08/d-k25.pdf>

МАЗМҰНЫ

1	ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА	3
2	МЕКТЕПТЕРДІҢ (ЛИЦЕЙЛЕР МЕН ГИМНАЗИЯЛАРДЫҢ) МЕКТЕПАЛДЫ СЫНЫПТАРЫ ҚЫЗМЕТІНІҢ ТӨРТІБІ	5
3	МЕКТЕПТЕРДІҢ (ЛИЦЕЙЛЕР МЕН ГИМНАЗИЯЛАРДЫҢ) МЕКТЕПАЛДЫ СЫНЫПТАРЫ ПЕДАГОГІНІҢ РӨЛІ	6
4	МЕКТЕПАЛДЫ СЫНЫП ТӘРБИЕЛЕНУШІЛЕРІ ҮШІН ДАМУШЫ Орта Ұйымдастыру	13
5	ТӘРБИЕЛЕНУШІЛЕРДІҢ АТА-АНАЛАРЫМЕН (ЗАҢДЫ ӨКІЛДЕРІМЕН) ЖҰМЫС	15
6	ҚОРЫТЫНДЫ	17
7	ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ	18

*Разработаны на базе Института раннего развития детей
Министерства просвещения Республики Казахстан*

Методические рекомендации по организации воспитательно-образовательного процесса в предшкольных классах общеобразовательных школ (лицеев, гимназий): Методические рекомендации. – Астана, 2025. – 36 стр.

Рецензенты:

Жиенбаева С. Н, д.п.н., профессор

Кайыргалиева Б.Т., заведующая

Алпысбаева Н.С., методист

Методические рекомендации направлены на реализацию ключевых принципов дошкольного образования, таких как: обеспечение преемственности между дошкольным и начальным образованием; развитие базовых компетенций ребенка (физической, коммуникативной, познавательной, творческой и социально-эмоциональной); использование игровых, деятельностных и исследовательских методов обучения; создание развивающей среды; индивидуальный подход к каждому ребенку; эффективное взаимодействие с родителями и педагогами начальных классов.

Данные методические рекомендации предназначены для педагогов предшкольных классов общеобразовательных школ (лицеев, гимназий)

Методические рекомендации рассмотрены и рекомендованы Научно-методическим советом Института раннего развития детей МП РК (протокол № 14 от 28 октября 2025 года).

Институт раннего развития детей, 2025 год

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

В условиях реализации Государственного общеобязательного стандарта дошкольного воспитания и обучения (приказ МОН РК от 3 августа 2022 года № 348) особое значение приобретает качественная организация воспитательно-образовательного процесса в предшкольных классах общеобразовательных школ, лицеев и гимназий.

Предшкольная подготовка играет ключевую роль в формировании готовности ребенка к школьному обучению. На данном этапе важно не только дать базовые знания, но и создать условия для всестороннего развития личности ребенка, его адаптации к новым социальным и учебным условиям.

В соответствии с современными требованиями образовательной политики Казахстана, воспитательно-образовательный процесс в предшкольных классах должен быть построен на основе:

- интеграции различных видов детской деятельности;
- приоритета игровых, деятельностных и исследовательских методов;
- индивидуального подхода к каждому ребенку;
- обеспечения эмоционального комфорта;
- тесного взаимодействия с семьей и учителями начальных классов.

Организация работы в предшкольных классах строится с учетом следующих методических принципов:

Игровой подход как основа обучения и развития

Игровая деятельность — ведущая форма активности дошкольника. Через игру реализуются задачи познавательного, социально-эмоционального, речевого и физического развития.

Интеграция различных видов деятельности

Воспитательно-образовательный процесс включает: игровую, коммуникативную, познавательно-исследовательскую, двигательную, музыкальную, изобразительную деятельность, самообслуживание и элементарный труд.

Индивидуализация обучения

Педагог учитывает возрастные и личностные особенности детей, строит работу на основе наблюдений и диагностики.

Создание развивающей среды

Среда должна быть безопасной, многофункциональной, стимулирующей к самостоятельной активности, экспериментированию, творчеству и взаимодействию.

Преемственность с начальной школой

Обеспечивается через:

- участие в совместных мероприятиях с начальными классами;
- формирование навыков учебного поведения;
- передачу информации об индивидуальных особенностях ребенка будущим учителям.

Взаимодействие с родителями

Организация встреч, консультаций, дня открытых дверей, направленных на включение семьи в воспитательно-образовательный процесс и формирование единого подхода к воспитанию и развитию ребенка.

Методические рекомендации разработаны с целью оказания методической помощи педагогам дошкольных классов общеобразовательных школ (лицеев, гимназий) по организации воспитательно-образовательного процесса.

Данные методические рекомендации помогут педагогам:

- планировать и организовывать воспитательно-образовательный процесс с учетом требований Стандарта;
- использовать современные методы и технологии дошкольного воспитания и обучения;
- содействовать успешной адаптации детей к школьному обучению;
- выстраивать продуктивное взаимодействие с родителями и педагогами начального звена.

ПОРЯДОК ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДШКОЛЬНЫХ КЛАССОВ ШКОЛ (ЛИЦЕЕВ, ГИМНАЗИЙ)

Согласно Закону Республики Казахстан «Об образовании», дошкольная подготовка детей осуществляется с пяти лет в семье, дошкольных организациях, дошкольных классах общеобразовательных школ, лицеев и гимназий [1].

В соответствии с Типовыми правилами деятельности дошкольных организаций воспитательно-образовательный процесс в дошкольных классах школ (лицеев и гимназий) осуществляется с 1 сентября по 31 мая (период освоения содержания Типовой учебной программы дошкольного воспитания и обучения).

В течение учебного года устанавливаются каникулы согласно правилам внутреннего распорядка школы (лицея, гимназии).

Выпуск воспитанников, прошедших программу дошкольной подготовки, из дошкольных классов осуществляется 31 мая ежегодно [5].

Организация воспитательно-образовательного процесса

Воспитательно-образовательный процесс дошкольных классов школ (лицеев и гимназий) осуществляется в соответствии с:

1) Государственным общеобязательным стандартом дошкольного воспитания и обучения (далее - Стандарт), который определяет требования к:

- содержанию дошкольного воспитания и обучения;
- максимальному объему учебной нагрузки воспитанников;
- сроку воспитания и обучения [2].

2) Типовым учебным планом дошкольного воспитания и обучения (далее – Типовой план), который включает виды организованной деятельности, обеспечивающие преемственность с содержанием начального образования: коммуникативная («Развитие речи», «Художественная литература», «Казахский язык»), коммуникативная и познавательная («Основы грамоты»), познавательная и исследовательская («Основы математики», «Ознакомление с окружающим миром»), творческая («Рисование», «Музыка», «Аппликация»).

В соответствии с Типовым планом количество организованной деятельности в неделю в дошкольных классах школ составляет 20 часов (4-5 в день) с продолжительностью 20-25 минут [3].

3) Типовой учебной программой дошкольного воспитания и обучения (далее – Типовая программа). Содержание Типовой программы предусматриваются:

- реализация задач воспитательно-образовательного процесса;
- содержание организованной деятельности;
- эффективная интеграция различных видов деятельности;
- обеспечение принципов преемственности и непрерывности в воспитании и обучении;
- ожидаемый результат освоения программы детьми [4].

РОЛЬ ПЕДАГОГА В ПРЕДШКОЛЬНОМ КЛАССЕ ШКОЛЫ (ЛИЦЕЯ, ГИМНАЗИИ)

Педагог предшкольного класса играет ключевую роль в формировании у детей устойчивой мотивации к обучению, положительного отношения к школе и готовности к переходу в новый этап жизни.

Его задача — не только обучать, но и сопровождать ребенка в процессе становления личности, поддерживая развитие каждого в условиях психологического комфорта. С теплотой и добротой относиться к каждому ребенку, уважать их интересы и потребности, радоваться их достижениям, поддерживать их инициативу, доверять им, чтобы каждый ребенок чувствовал себя в безопасности и был уверенным, что его любят, заботятся о нем и т. д. Быть справедливым и внимательным ко всем одинаково, несмотря на национальность, социальный статус, психофизические и другие особенности детей. Важным качественным взаимодействием является личное общение педагога с каждым ребенком, искренний интерес к действиям ребенка и его мнению, умение слушать, оказывать поддержку, проявлять теплое отношение к ребенку.

Организатор развивающей среды

Педагог в предшкольном классе играет важную роль в создании развивающей среды, которая способствует всестороннему развитию ребенка, формированию его самостоятельности, познавательной активности и положительной мотивации к обучению. Такая среда должна быть не только безопасной и функциональной, но и насыщенной, разнообразной, стимулирующей инициативу и творчество детей.

1. Создание многофункциональной и безопасной среды

Осуществляет зонирование пространства с учетом задач представленных в Типовой программе, возрастных и психологических особенностей детей 5 лет:

зона для проведения организованной деятельности (столы, стулья, доска/панель),

зона для игр и ролевой деятельности,

зона для отдыха и уединения,

центр для экспериментального развития.

Следит за тем, чтобы среда была:

физически безопасной (нет острых углов, прочная мебель, соблюдение санитарных норм),

психологически комфортной (мягкий свет, уютные уголки, спокойные цвета),

доступной для самостоятельного использования детьми.

2. Обеспечение наличия развивающих материалов и центров активности

Подбирает наглядные, сенсорные, дидактические и игровые материалы, соответствующие возрасту и этапу развития детей.

Оборудует центры (уголки) интересов, которые могут включать:

Книжный уголок — книги;

Центр творчества — краски, пластилин, цветная бумага, природные материалы и т.д.;

Уголок природы и науки — растения, коллекции камней, песка, макеты и т.д.;

Центр сюжетно-ролевых игр — кукольный театр, костюмы, мини-магазин, больница и т.д.

Обновляет содержимое уголков и центров в зависимости от времени года, выбранных тем, интересов детей.

3. Формирование условий для активного взаимодействия и общения

Организует среду так, чтобы она поощряла сотрудничество между детьми: совместные игры, коллективные проекты, элементарная исследовательская деятельность.

Создает условия, где воспитанник может свободно выбирать деятельность, партнеров по игре, материалы — тем самым развивая инициативность и самостоятельность.

Предоставляет детям время для свободной игры, где они могут проигрывать социальные роли, применять полученные знания и навыки в моделируемых ситуациях.

Способствует развитию эмоционального интеллекта через диалоги, ролевые игры, обсуждение чувств и поведения.

4. Интеграция ИКТ и цифровых средств

При наличии технических условий включает в среду:

- интерактивную доску/панель для познавательных игр и заданий,
- аудиозаписи для развития речи и слуха,
- обучающие мультфильмы, цифровые презентации, простые обучающие приложения.

Важно помнить, что использование цифровых средств должно быть ограниченным по времени и четко направленным на образовательный результат, с учетом возрастной нормы экранной нагрузки.

5. Поддержка творческого самовыражения

Предоставляет детям свободу выбора материалов и тем для творчества.

Не оценивает по «правильности», а поощряет оригинальность, инициативу, фантазию.

Создает мини-выставки работ детей, тем самым формируя у них чувство успеха, уверенности и собственной значимости.

6. Гибкость и мобильность среды

Регулярно модифицирует и обновляет элементы среды в зависимости от:

- смены темы,
- уровня подготовленности детей,
- выявленных интересов и потребностей,
- времени года, календарных праздников и событий.

Использует мобильные модули и конструкции, которые можно адаптировать под разные виды деятельности.

Роль педагога как организатора развивающей среды — это создание условий, в которых ребенок развивается как активный участник воспитательно-образовательного процесса, исследует, пробует, ошибается, делает выводы и растет — физически, интеллектуально, эмоционально и социально. Именно среда, грамотно спроектированная педагогом, становится третьим педагогом, после семьи и самого воспитателя.

Индивидуальный подход в дошкольном образовании

Принцип индивидуального подхода — один из ключевых в работе с детьми дошкольного возраста. Каждый ребенок уникален по своему характеру, темпу развития, уровню подготовки, интересам и стилю взаимодействия с окружающими. Педагог должен учитывать все эти особенности при организации воспитательно-образовательного процесса, чтобы создать условия для раскрытия потенциала каждого ребенка.

1. Учет возрастных и личностных различий

Педагог понимает, что дети даже одного возраста могут сильно отличаться по уровню развития речи, мышления, моторики, социальных навыков и эмоционального реагирования.

Поэтому он учитывает:

- темп усвоения информации (быстрый, средний, медленный),
- тип темперамента (сангвиник, холерик, флегматик, меланхолик),
- способы реагирования на новую обстановку, незнакомые задания, социальные ситуации,
- речевые особенности (речь развита/задерживается, двуязычие, логопедические проблемы).

Например, для флегматичного ребенка может потребоваться больше времени на выполнение задания, а холерика важно научить работать в группе и соблюдать правила.

2. Диагностика и наблюдение

Педагог регулярно проводит неформальную диагностику в процессе повседневной деятельности:

- наблюдает за поведением, реакциями, интересами,
- фиксирует достижения и трудности ребенка,
- использует педагогические наблюдения, игровые формы контроля.

Все эти данные педагог используются для:

- подбора подходящих заданий,
- распределения ролей в групповой работе,
- планирования коррекционных или развивающих мероприятий.

3. Дифференциация заданий и форм работы

Учитывая все вышеперечисленные данные, педагог предлагает задания разной сложности и разных видов:

- визуальные, аудиальные, двигательные — в зависимости от предпочтительного типа восприятия;
- индивидуальные, парные и групповые — в зависимости от уровня социализации.

Использует гибкий подход:

- одним детям дает дополнительные задания на развитие,
- другим — помощь и поддержку при выполнении базовых заданий.

Например, если ребенок еще не освоил счет до 10, ему дается работа с наглядностью и манипуляцией, в то время как другим — решение задач на больше/меньше.

4. Поддержка эмоционального благополучия

Понимает, что за поведением ребенка может стоять внутреннее напряжение, тревожность или страх неудачи.

Проявляет:

- терпение,
- уважение к индивидуальности,
- внимательность к мелочам в поведении.

Не сравнивает детей между собой, а ориентируется на прогресс самого ребенка.

5. Формирование доверительных отношений

Строит с каждым воспитанником личный контакт на основе доверия и принятия.

Проявляет эмпатию — замечает и понимает чувства ребенка, уважает его мнение и эмоциональные переживания.

Является для ребенка взрослым, который:

- поддержит в трудности,
- похвалит за старание,
- не накажет за ошибку, а поможет ее исправить.

Такие отношения становятся основой формирования уверенности в себе, положительного отношения к обучению и другим людям.

6. Взаимодействие с родителями и специалистами

Педагогу рекомендуется обмениваться с родителями наблюдениями, корректно обсуждать поведенческие и обучающие трудности, давать рекомендации.

При необходимости — взаимодействовать со специалистами сопровождения (логопедом, психологом, дефектологом), участвовать в составлении адаптивных программ.

3. Использование игровых, деятельностных и исследовательских методов

Одним из ведущих принципов организации воспитательно-образовательного процесса в дошкольном классе является ориентация на активные, деятельностные формы обучения, которые соответствуют возрастным особенностям детей 5 лет. В этом возрасте ведущей является игровая деятельность, но также важно формировать элементы учебной, исследовательской и творческой деятельности, подготавливая детей к начальной школе.

1. Педагог как партнер и соучастник в деятельности ребенка

Педагог отходит от роли авторитарного наставника, выступая как:

- координатор деятельности,
- партнер по игре,
- вдохновитель и фасилитатор детской активности.

Строит взаимодействие с детьми на основе сотрудничества и совместного поиска решений, задаёт вектор, но не ограничивает инициативу.

Например, во время сюжетно-ролевой игры “Магазин”, педагог не управляет процессом напрямую, а вовлекается как покупатель или продавец, побуждая детей договариваться, считать, использовать речь, фантазировать.

2. Интеграция игровых методов в образовательный процесс

Использует разнообразные виды игр, соответствующие задачам и содержанию дошкольного образования:

- дидактические (развивают внимание, память, мышление),
- сюжетно-ролевые (развивают речь, воображение, коммуникативные навыки),
- подвижные (способствуют физическому развитию, снятию напряжения),
- игры с правилами (учат подчиняться общим условиям, развивают самоконтроль).

Применяет игровые технологии обучения:

- “учение через игру”,
- игровые задания, викторины, "путешествия", "экспедиции",
- интерактивные упражнения на интерактивной панели (при наличии ИКТ).

3. Формирование познавательной активности через исследование

Стимулирует детей к самостоятельному поиску ответов, опыту, экспериментам:

- предлагает наблюдения за объектами природы (растениями, погодой, насекомыми),
- проводит простейшие опыты (с водой, светом, тенью, звуком),
- организует мини-исследования и проекты: «Как прорастает зерно», «Из чего сделан хлеб», «Почему идут дожди?» и др.

Формирует основы научного мышления и логики: побуждает сравнивать, анализировать, делать выводы.

В процессе проекта «Песок и вода» дети самостоятельно изучают свойства этих веществ, делают выводы, фиксируют наблюдения в виде рисунков или схем.

4. Применение деятельностного подхода

Организует обучение через практическую деятельность:

- лепка, аппликация, конструирование,
- групповые задания,
- участие в «мини-лабораториях».

Деятельностный подход способствует:

активному включению всех каналов восприятия (визуального, тактильного, слухового),

формированию навыков самостоятельного действия и самоорганизации.

Например, при изучении геометрических фигур дети не только их называют, но и строят из палочек, вырезают, составляют композиции.

5. Обучение через игру — основа формирования мотивации

Игра выступает как естественный способ познания в этом возрасте, поэтому через игру:

ребенок легче усваивает абстрактные понятия (геометрические формы), формирует интерес к учебе без давления и принуждения,

учится работать в коллективе, соблюдать правила и доводить дело до конца.

Педагог создает позитивный эмоциональный фон, при котором ребенок испытывает радость открытия, чувствует удовлетворение от достижения результата.

6. Создание условий для творческой активности

Предлагает задания с открытым концом, где возможны разные решения.

Стимулирует воображение и креативность:

- сочинение сказок,
- придуманные истории по картинке,
- создание поделок и рисунков на свободную тему.

В проекте «Мой город будущего» дети используют конструкторы, бумагу, пластилин, придумывают названия улиц, создают «карты» города — проявляют как познавательные, так и творческие способности.

Игровые, деятельностные и исследовательские методы — это не просто форма подачи материала, а основной путь развития мышления, речи, воображения и социальных навыков у детей дошкольного возраста. Педагог, владеющий этими методами, делает обучение увлекательным, а познание — желанным и осмысленным процессом. Через игру дети учатся жить, взаимодействовать и мыслить — это залог их успешной адаптации к обучению в школе.

4. Посредник между ребенком, родителями и начальной школой

Переход ребенка от дошкольного к начальному обучению — важный и часто стрессовый этап. Педагог дошкольного класса играет ключевую роль в обеспечении преемственности между всеми участниками воспитательно-образовательного процесса: ребенком, его семьей и будущими учителями. Он выступает медиатором, координатором и проводником между дошкольным и школьным этапами, помогая всем сторонам пройти этот переход наиболее мягко и эффективно.

1. Информирование родителей о достижениях и трудностях ребенка

Регулярно ведет наблюдение за ребенком и делится с родителями объективной информацией о:

- уровне его готовности к школе (интеллектуальной, речевой, эмоциональной, поведенческой),

- сформированных навыках и зонах затруднения,
- социальном взаимодействии с другими детьми.

Организует:

- индивидуальные консультации,
- родительские собрания с практическими рекомендациями,
- развивающие мероприятия с участием родителей.

Дает практические советы по:

- развитию речи, внимания, мелкой моторики,
- созданию условий для домашней подготовки к школе,
- формированию у ребенка режима дня, уверенности, самостоятельности.

Цель — не только информировать, но и вовлекать родителей в активное сотрудничество, формировать у них адекватное понимание уровня подготовки их ребенка и способов поддержки дома.

2. Сотрудничество с учителями начальных классов

Устанавливает рабочий контакт с педагогами начальной школы:

- проводит совместные педсоветы, встречи, консультации,
- организует "Дни открытых дверей", на которых будущие первоклассники знакомятся с учителем и школьной атмосферой,
- заполняет Индивидуальную карту развития ребенка в ИС НОБД.

Помогает начальным учителям:

- понять особенности конкретного класса будущих первоклассников,
- подготовиться к принятию детей с разным уровнем готовности и опыта.

Это особенно важно в условиях инклюзии или разноуровневой подготовки, когда детям требуется адаптивный подход в 1 классе.

3. Подготовка ребёнка к школьной жизни

Формирует не только знания и навыки, но и:

- мотивацию к обучению — интерес к новому, стремление учиться,
- умение слушать и слышать, работать по инструкции, соблюдать правила,
- психологическую устойчивость к новой среде, режиму и требованиям.

Проводит с детьми:

- игры и упражнения на эмоциональную регуляцию, развитие внимания и памяти,
- экскурсии по школе, встречи с учителями, посещение школьных праздников.

Формирует у детей представление о том, что школа — это интересно, важно и не страшно.

4. Создание единого образовательного пространства “детский сад — школа — семья”

Помогает сформировать единый вектор развития ребенка, в котором:

- родители и педагоги дополняют друг друга, а не дублируют или противоречат,

- школа продолжает образовательную линию, начатую в дошкольном возрасте, не начиная «с нуля».

Поддерживает позитивное отношение родителей к школе, формирует у них готовность к изменению статуса ребенка (из «дошкольника» в «школьника»), помогает им быть опорой для своего ребенка в этот период.

СОЗДАНИЕ РАЗВИВАЮЩЕЙ СРЕДЫ ДЛЯ ВОСПИТАННИКОВ ПРЕДШКОЛЬНОГО КЛАССА

Создание безопасной и комфортной среды для воспитанников предшкольного класса обеспечивает школа, а вот развивающую среду – педагог.

Полноценным развитием дошкольников является физическое, психологическое, социальное, эмоциональное здоровье и безопасность ребенка, которые обеспечиваются путем создания условий для двигательной активности, установления позитивных отношений и организации развивающей среды.

Для этого необходимо создание развивающей среды. Развивающая среда – среда с разнообразными материалами, спланированная для поддержания детской инициативы, обеспечивающая свободный доступ к предметам и игрушкам и возможность самостоятельно выбирать виды деятельности, а также реализовывать свои идеи во время организованной деятельности. Такая среда оказывает положительное влияние на формирование самостоятельности в обучении, стимулирует инициативу и интерес к познанию.

Развивающая среда предоставляет ребенку возможность свободного выбора деятельности в соответствии с его интересами и индивидуальными возможностями, благодаря разнообразию доступных игровых и развивающих материалов. При этом деятельность ребенка изначально строится с ориентацией на результат: он осознанно ставит перед собой цель и стремится к ее достижению, что способствует внутренней мотивации.

Кроме того, правильно организованная развивающая среда создает условия для общения и совместной деятельности между детьми, а также между детьми и взрослыми, тем самым поддерживая социальное и эмоциональное развитие ребенка.

Общие требования к развивающей среде:

- безопасность (безопасность предметов и устойчивое размещение мебели);
- содержательность (соответствие предметов и игрушек, книг, материалов, инструментов возрасту детей и содержанию Типовой программы);
- многообразность (наличие у всех воспитанников оборудования для развития игровой, творческой, исследовательской, познавательной деятельности и двигательной активности, в том числе крупной и мелкой

моторики, организации подвижных игр и соревнований, экспериментов с доступными для детей материалами.

- многофункциональность (возможность разнообразного использования детской мебели, мягких модулей, ширм для театрализованных представлений и др., наличие в классе натуральных материалов, которые можно использовать в различных видах детского творчества, заменяющих предметы, используемых в играх);

трансформируемость (возможность изменить среду в соответствии с интересами, возможностями детей и содержанию воспитательно-образовательного процесса).

Развивающая среда должна:

- обеспечивать реализацию Типовой программы;
- соответствовать возрасту детей;
- быть доступной для воспитанников, в том числе детей с особыми образовательными потребностями;
- обеспечивать условия для эмоционального благополучия и личностного развития детей;
- быть насыщенной, пригодной для совместной деятельности взрослого и ребенка и самостоятельной деятельности детей.

Мебель и оборудование должны соответствовать росту и возрасту детей, быть безопасными, здоровьесберегающими, эстетически привлекательными и развивающими.

Оформление классной комнаты должно быть интересным, полезным для детей и соответствовать их возрасту, а также быть актуальными, т. е. соответствовать содержанию Типовой программы. Рекомендуется использовать в оформлении работы самих детей. Это способствует формированию у них умения анализировать собственные достижения, а также стимулирует развитие мышления и познавательного интереса.

Размещенные в классе материалы должны быть хорошо обозримыми. Крупные элементы можно размещать выше уровня глаз, в то время как небольшие по размеру и детализированные изображения (фотографии, рисунки, схемы) следует располагать на уровне роста ребёнка, чтобы он мог легко рассмотреть все детали.

РАБОТА С РОДИТЕЛЯМИ (ЗАКОННЫМИ ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ) ВОСПИТАННИКОВ

Организация образования, в которой функционируют дошкольные классы, должна принимать во внимание все факторы, которые имеют влияние на жизнь и развитие ребенка. Следовательно, очень важно выстраивать работу с ребенком во взаимодействии с родителями (законными представителями), окружением. Для этого необходимо учитывать все особенности: социальное положение, историю семьи, культурные особенности и традиции семьи, характер и особенности ребенка. Повседневное общение с родителями и их

вовлечение в воспитательно-образовательный процесс должны быть одной из главных задач не только педагога, но и школы. В этом плане целесообразно создать специальную зону общения родителей и педагога дошкольного класса. Задачи, стоящие перед организацией образования, предполагают повышение ответственности родителей за результативность воспитательно-образовательного процесса. Проблема вовлечения родителей в процесс детского развития, воспитания и обучения будут решены через:

- 1) повышение педагогической культуры родителей;
- 2) включение родителей в деятельность дошкольного класса.

Необходимо вовлекать родителей стать активными участниками воспитательно-образовательного процесса путем оказания им помощи в реализации ответственности за воспитание и обучение детей. Для достижения данной цели предусматривается:

- 1) установление партнерских отношений с семьей каждого воспитанника;
- 2) объединение усилий семьи и школы для развития и воспитания детей;
- 3) создание атмосферы взаимопонимания, общности интересов, позитивного настроя на общение и доброжелательную взаимоподдержку родителей, воспитанников и педагогов дошкольного класса;
- 4) подготовка педагогов для установления конструктивного сотрудничества взаимоотношения с родителями и законными представителями детей.

В работе с родителями рекомендуется использовать новые форматы родительских собраний, которые должны проходить в виде тренингов, семинаров, «дней открытых дверей», педагогического совета с участием родителей, родительской конференции, нетрадиционных форм общения, направленные на установление неформальных контактов с родителями, привлечение их внимания к организации воспитательно-образовательного процесса, где родители должны лучше знать своего ребенка, видеть его в другой, новой для себя обстановке, взаимодействовать с педагогами. Также рекомендуется проведение индивидуальных и групповых консультаций, родительских собраний, дискуссии по проблеме, «устные журналы», педагогические гостиные, вечера вопросов и ответов, «ток-шоу», просмотр видеозаписей организованной деятельности с последующим обсуждением и другие.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Организация воспитательно-образовательного процесса в дошкольных классах школ требует от педагогов не только профессиональных знаний и методической подготовки, но и глубокого понимания возрастных и индивидуальных особенностей детей 5 лет. Эффективное сопровождение на этом этапе играет ключевую роль в обеспечении успешной адаптации ребенка к условиям школьного обучения.

Современные подходы, отраженные в Государственном общеобязательном стандарте дошкольного воспитания и обучения, подчеркивают необходимость интеграции различных видов детской деятельности, приоритет игровых, деятельностных и исследовательских методов, а также создание развивающей среды, обеспечивающей эмоциональный комфорт и мотивацию ребенка.

Особое внимание следует уделить:

- формированию ключевых компетенций: физической, коммуникативной, познавательной, творческой и социально-эмоциональной;
- реализации принципов преемственности с начальной школой;
- взаимодействию с родителями и учителями начальных классов;
- поддержке самостоятельной и совместной деятельности детей.

Педагог должен выступать не просто наставником, а партнером, организатором, наблюдателем и медиатором, способным гибко реагировать на потребности группы и каждого ребенка.

Таким образом, методически грамотно организованный воспитательно-образовательный процесс в дошкольных классах становится основой формирования у ребенка мотивации к обучению, позитивного отношения к школе и уверенности в собственных силах. Педагог в этом процессе играет ключевую роль как организатор, наставник, партнер и проводник ребенка на этапе перехода от дошкольного детства к школьной жизни.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Закон Республики Казахстан «Об образовании»
2. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения (приказ МП РК от 3 августа 2022 года №348);
3. Типовой учебный план дошкольного воспитания и обучения (приказ МОН РК от 20 декабря 2012 года №557);
4. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения (приказ МОН РК от 12 августа 2016 года №499);
5. Типовые правила деятельности дошкольных организаций (приказ МП РК от 31 августа 2022 года №385)
6. Инструктивно-методическое письмо по организации воспитательно-образовательного процесса в дошкольных организациях и предшкольных классах школ, лицеев и гимназий Республики Казахстан на 2025-2026 учебный год <https://irrd.kz/sites/irrd.kz/uploads/docs/2025/08/d-r25.pdf>

СОДЕРЖАНИЕ

1	ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА	21
2	ПОРЯДОК ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДШКОЛЬНЫХ КЛАССОВ ШКОЛ (ЛИЦЕЕВ, ГИМНАЗИЙ)	23
3	РОЛЬ ПЕДАГОГА В ПРЕДШКОЛЬНОМ КЛАССЕ ШКОЛЫ (ЛИЦЕЯ, ГИМНАЗИИ)	24
4	СОЗДАНИЕ РАЗВИВАЮЩЕЙ СРЕДЫ ДЛЯ ВОСПИТАННИКОВ ПРЕДШКОЛЬНОГО КЛАССА	31
5	РАБОТА С РОДИТЕЛЯМИ (ЗАКОННЫМИ ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ) ВОСПИТАННИКОВ	32
6	ЗАКЛЮЧЕНИЕ	34
7	СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ	35